

SOŠ a SOU Horky nad Jizerou

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Horky nad Jizerou 35

Obor: 65-41-L/01 Gastronomie

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0985

Předmět: Potraviny a výživa

Ročník: první

Téma: Technologie v souvztažnosti s
předmětem Potraviny a výživa

Vypracoval: Ing. A. Říhová

Materiál: VY_32_INOVACE_323

Datum: 5.10.2012

Anotace: Tuky

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tuky

- skládají se z **glycerolu** a vyšších **mastných kyselin (MK)**

Dělení MK a jejich zdroje:

A, nasycené MK (neesenciální)

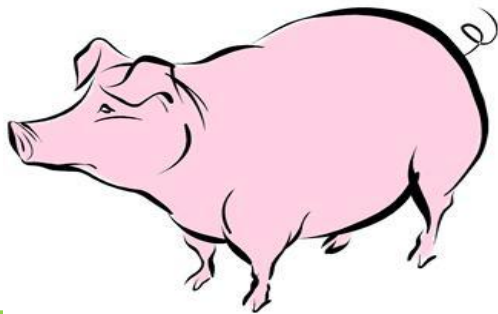
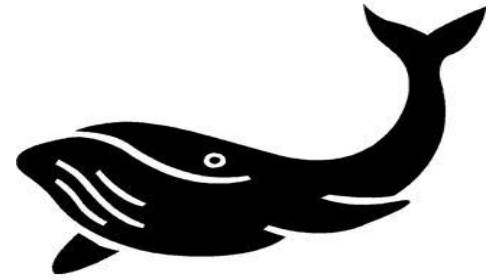
- především **živočišné zdroje** (sádlo, máslo, lůj)
- tuhá konzistence

B, nenasycené MK (esenciální), tekutá konzistence

esenciální = tělo si neumí vyrobit, dodáváme potravou

- především **rostlinné zdroje** (olivový olej, sojový, slunečnicový, klíčkový, lněný, makový..)
- tekutá konzistence
- **zabraňují** vzniku **kardiovaskulárních onemocnění** x nasyceným MK, správná činnost **mozku a nervové soustavy**

Rostlinné a živočišné tuky:

Druhy nenasycených masných kyselin:

Monoenové - kyselina **olejová** C₁₈ : 1

Polyenové - tzv. **ω6**

kyselina arachidonová C₂₀:4

kyselina **linolová** C₁₈ : 2

zdrojem: především **rostlinné oleje (řepkový, slunečnicový, sojový), ořechy**

tzv. **ω3**

kyselina **linolenová** C₁₈ : 3

EPA - kyselina eikosapentaenová C₂₀ : 5

DHA - kyselina dokosaheptaenová C₂₂ : 6

zdrojem: **rybí tuk, ryby, mořští živočichové, žloutek**

Rozdělení z hlediska původu:

živočišné - mléčný tuk, sádlo, lůj, rybí olej

rostlinné - oleje (kokosový, palmojadrový, slunečnicový, řepkový)
a rostlinná másla (kakaové)

Význam:

- vstřebávání **vitaminů rozpustných v tuku** (A, D, E, K)
- zdroj **esenciálních MK**
- chrání před **ztrátami tepla**, poskytují **ochranu orgánům**
- **tvorba hormonů, buněčné membrány a strukturu mozkové tkáně**
- senzorické hledisko – pokrmy **chutnější, sytější, voňavější**
- zdroj energie : 1g tuku uvolňuje **38 kJ**

DVD:

- tvoří max. **25 %** přijaté energie (cca **80g** /den)
- poměr $\omega 6$: $\omega 3$ => **5:1**
- poměr nasycené, monoenové, polyenové MK **N:M:P = 1:2:1**
- trans - nenasycené MK 5 g/ den

Pozor:

Polynenasycené MK - nevhodným zpracování a skladováním --> mohou autooxidovat -->

hydroperoxydy --> a následně cyklické **karcinogenní látky**

Trans nenasycené MK - vznik při **výrobě ztužených tuků**, minoritně i v živočišných tucích --> **zvyšování cholesterolu** (pekařské a cukrářské margariny)

Při **200°C** oxidace --> **akrolein** (karcinogen)

KOLAŘÍKOVÁ, Jana. *Potraviny a výživa 2. díl: Učebnice pro střední odborná učiliště*.
Probulov 20, PSČ 398 07: Orlík, 1995.

PÁNEK, Jan, POKORNÝ, Jan, DOSTÁLOVÁ Jana, KOHOUT, Pavel. *Základy výživy*.
Vydání první. Praha: Svoboda Servis, 2002. ISBN 80-86320-23-5.

Obrazový materiál čerpaný z otevřené galerie na www – <http://office.microsoft.com> (
olej MP900428046, máslo MC900088276, slunečnice MP900145171, ořechy
MP900313734, velryba MC900329575, prase MC900326472)